

TOKO

Tottelevaisuuskokeet

TOKO:n koulutustunnukset (SKL)

TOKO:n säännöt, suoritus- ja arvosteluohjeet muuttuvat 1.4.2004 lähtien. Muutokset eivät ole suuria ja niistä on tietoa SKL:n nettisivuilla.

Koiran tottelevaisuuskoulutuksella pyritään opettamaan koiralle miellyttävää ja hallittua käyttäytymistä sekä koiran ohjaajalle oikeaa ja asiallista koiran käsittelytaitoa. Tällaiset taidot ovat tarpeen jokaiselle koiralle rotuun ja asuinpaikkaan katsomatta. Myöskin mitä tottelevaisemmaksi ja yhteistyökykyisemmäksi saamme koiramme, sitä helpompi sen kanssa on elää arkipäivää taikkapa siirtyä muihinkin harrastusmuotoihin.

Kultainenoutaja on luonnostaan halukas miellyttämään ihmistä ja usein koiran ohjaaja saakin koulutuskentältä kipinän jatkaa tottelevaisuusharrastusta aina kilpakentille saakka. Tottelevaisuuskokeessa testataan koulutuksen tulosta eli koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiralle opetetun käyttäytymisen tasoa. Kokeita on järjestetty Suomessa jo yli kolmekymmentä vuotta.

Koemuoto on kaikille roduille avoin ja varsin suosittu, kilpailusuorituksia on vuosittain ollut noin 7000. Tottelevaisuuskoe on usein koiranäyttelyn yhteydessä, mutta siihen osallistuminen ei edellytä näyttelyyn osallistumista. Lisäksi kokeita järjestetään myös yksittäisinä tapahtumina.

Kaikista virallisista eli Suomen Kennelliiton sääntöjen mukaisista tottelevaisuuskokeista saa tietoa Koiramme -lehestä. Monet yhdistykset järjestävät kaikille avoimia epävirallisia tottelevaisuuskokeita, " möllitokoja". Näihin ei useinkaan ole etukäteisilmoittautumista, vaan mukaan voi mennä ilmoittautumalla paikanpäällä, kunhan koiran rokotukset ovat kunnossa. Epävirallisissa kokeissa ei noudateta sääntöjä tarkasti, osa suorituksista voi olla helpotettuja ja tuomarina voi toimia joku muu kuin virallinen tottelevaisuuskoetuomari, esimerkiksi kokenut lajin harrastaja. Tällaiset tapahtumat ovat hyvää harjoitusta tottelevaisuuskoeuraansa aloittelevalle koirakolle, ohjaaja saa tottumusta kilpailujännitykseen ja koira tuntumaa koesuorituksiin.

Kokeisiin ilmoittautuminen

Tottelevaisuuskokeisiin voivat osallistua kymmenen kuukautta täyttäneet koirat, rekisteröidyt ja rekisteröimättömät (sekarotuiset ja niihin rinnastettavat, koiran tulee olla tunnistusmerkitty). Osallistuvien koirien tulee olla rokotettu Kennelliiton määräysten mukaisesti. Juoksuaikaiset nartut eivät voi osallistua, mutta uroksen kivesvikaisuus ei ole esteenä tottelevaisuuskoeuralle.

Ilmoittautumisen tulee tapahtua Kennelliiton virallisella ilmoittautumislomakkeella ja maksukuitti tulee aina liittää ilmoittautumisen mukaan. Tottelevaisuuskokeiden säännöt -

nimistä vihkosta saa tilata Suomen Kennelliitosta. Sääntöjen lisäksi siitä löytyy ohjeita ja esimerkkikaavioita suorituksista. Sääntöihin perehtymisen lisäksi kokeista kiinnostuneen on hyödyllistä käydä katsomassa tottelevaisuuskoetta ja nähdä koemuoto käytännössä.

Luokkia on neljä:

alokasluokka (ALO), koirille jotka eivät ole aikaisemmin kilpailleet tai saaneet yhtä 1. palkintoa tottelevaisuuskokeissa

avoim luokka (AVO), koirille jotka aikaisemmin ovat saaneet yhden 1. palkinnon alokasluokassa. Saatuaan kolme avoimen luokan 1. palkintoa koiran on siirryttävä voittajaluokkaan.

voittajaluokka (VOI), koirille jotka ovat aikaisemmin saaneet yhden 1. palkinnon avoimessa luokassa. Saatuaan kolme voittajaluokan 1. palkintoa koiran on siirryttävä erikoisvoittajaluokkaan.

erikoisvoittajaluokka (EVL), 15 kk täyttäneille koirille, jotka ovat saaneet yhden 1. palkinnon voittajaluokassa.

Koiran, joka tottelevaisuuskokeessa on saavuttanut ylempään luokkaan oikeuttavan tuloksen, on kilpailtava tuloksen oikeuttamassa luokassa viimeistään, kun se on saavuttanut kolme kertaa 1. palkinnon luokassaan.

Luokanvaihtomitalin koira saa sitten, kun se on saanut kaksi 1. palkintoa ALO -luokassa, tai kolme 1. palkintoa muissa (AVO, VOI, EVL) luokissa.

Alokasluokka (ALO)

Ensimmäisen kerran tottelevaisuuskokeeseen osallistuvat koirat ilmoitetaan aina kokeen alokasluokkaan.

Koe alkaa ns. ryhmäliikkeillä eli **luoksepäästävyiden testaamisella ja paikalla makaamisella**. Luoksepäästävyys tarkoittaa sitä, että tuomarin tulee vaikeuksitta voida lähestyä ja käsitellä koira vaikeuksitta ohjaajan ollessa läsnä. Jos koira yrittää hyökätä tai osoittaa selvää pelkoa, osasuoritus hylätään. Mikäli koira puree tai yrittää purra tuomaria, ohjaajaa tai jotakin muuta osapuolta, tai jos se osoittaa täysin hallitsematonta (paniikinomaista) pelkoa, suljetaan se kokeesta.

Muutokset 1.4.2004 alkaen:

- kytkettynä seuraamisessa **higna** pidetään vain **ohjaajan oikeassa kädessä**.
- hyppy muuttuu siten, että **koira lähetetään itsenäisesti esteen yli ja pysäytetään seisomaan esteen toisella puolella**. Ohjaaja menee esteen kiertäen koiran viereen ja komentaa sen perusasentoon.
- liikkeestä maahanmenon yhteydessä ei ohjaaja **enää pysähdy käskiessään koira maahan**.

Paikalla makaaminen suoritetaan koirien maatessa valppaana noin kolmen metrin välein ohjaajien poistuessa 20 metrin päähän. Paikalla makaamisaika on kaksi minuuttia.

Ryhmäliikkeiden jälkeen jokainen koirakko vuorollaan suorittaa ns. **yksittäisliikkeet**. Ensimmäisenä alokasluokassa suoritetaan seuraaminen kytkettynä sekä taluttimetta, joissa koiran tulisi seurata vasemmalla puolella pää tai lapa ohjaajan polven kohdalla. Tuomari antaa määräyksiä nopeuden ja suunnan muutoksista sekä pysähdyksistä, jolloin koiran tulee istuutua perusasentoon ilman eri käskyä.

Seuraamisten jälkeen suoritetaan **maahanmeno liikkeestä, luoksetulo** (matka 15 metriä) ja **seisominen liikkeestä**. Liikkeistä viimeisenä **on vapaahyppy**, jossa vapaana seuraten koiran tulee hypätä esteen yli koskettamatta sitä. Esteen korkeus on vähintään koiran säkäkorkeus.

Kun liikkeet on suoritettu, tuomari arvostelee vielä **kokonaisvaikutuksen**, huomioiden erityisesti koiran ja ohjaajan välisen yhteistyön.

Tuomari antaa jokaisesta osasuorituksesta arvosanan. Mahdolliset arvosanat ovat 0 ja 5-10, myös puolikkaat pisteet ovat mahdollisia. Kaikilla osasuorituksilla on kerroin, joka kuvastaa liikkeen vaativuutta. Kertoimet tottelevaisuuskokeessa ovat 1-5, alokasluokan vaativimpina liikkeinä pidetään seuraamista taluttimetta (kerroin 4).

Pisteet lasketaan kertoimineen yhteen ja loppusumma osoittaa palkinnon arvon (ensimmäinen, toinen, kolmas tai nolla - ei palkintosijaa). Tokoa osoittava nauha (musta-punainen-keltainen) annetaan jokaiselle koiralle, joka on saanut palkinnon luokassaan. Palkintoa osoittavat nauhat ovat punainen = 1. palkinto, sininen = 2. palkinto ja keltainen = 3. palkinto. Maksimipistemäärä alokasluokan kokeessa on 200. Pisteet 160-200 oikeuttavat alokasluokassa ensimmäiseen palkintoon, 140-159,5 toiseen palkintoon ja 100-139,5 kolmanteen palkintoon.

Avoim luokka (AVO)

Avoimen luokan kokeessa osasuorituksia on vaikeutettu alokasluokkaan verrattuna. Osasuoritukset ovat osittain samoja, mutta esimerkiksi paikallamakuu tapahtuu ohjaajien ollessa näkösuojassa. Luoksetulon yhteydessä koiran tulee käskystä pysähtyä seisomaan kesken liikkeen.

Uusina liikkeinä mukana ovat noutaminen (puuesine) ja kauko-ohjaus, jossa ohjaajan tulee saada koira vaihtamaan asentoa makuulta istumaan ja päinvastoin viiden metrin matkan päästä. Pistelasku tapahtuu kuten alokasluokassa.

Tuomarin arvostelutyöskentely tiukentuu ylempiin luokkiin siirryttäessä.

Muutoksia 1.4.2004 alkaen:

- Liikkeestä seisomaan, maahan ja istumaan liikkeiden yhteydessä palataan ensin koiran taakse, josta siirrytään koiran viereen ja komennetaan perusasentoon. (Huom. ei alo)

- Koiran "varastaessa" noutoliikkeissä sen saa kutsua takaisin, mutta tästä seuraa luonnollisesti huomattava arvosanan alennus aiemman hylkäämisen sijaan.
- Ohjaaja saa, niin halutessaan, uusia noutoliikkeissä vinoon menneen heiton, mutta siitä seuraa arvosanan alennus.

Voittajaluokka (VOI)

Voittajaluokan suoritukset edelleen vaikeutuvat. Täysin uutena liikkeenä 1.4.2004 alkaen mukaan tulee istuminen seuraamisen yhteydessä (liikkeestä maahanmeno jää pois) sekä lähettäminen määrätulle paikalle ja luoksetulo seuraamaan (ruutu). Istuminen seuraamisen yhteydessä suoritetaan kuten avoimen luokan maahanmeno, paitsi että koira jää istumaan. Ruutu-liikkeessä koiran tulee olla ohjaajan ohjattavissa suullisin käskyin ja käsimerkein 25 metrin päässä olevaan merkittyyn ruutuun.

Erilaisia noutoja on voittajaluokassa kolme: yli esteen hypäten, metalliesineen nouto ja ns. tunnistamisnouto, jossa koiran tulee haistamalla löytää ohjaajan aikaisemmin hallussaan pitänyt puinen noutoesine viiden muun samanlaisen joukosta. Tämä osasuoritus on yleisölle varsin näyttävä ja osoitus koiran erinomaisesta hajuistista.

Muutoksia 1.4.2004 alkaen:

- Voittajaluokan kauko-ohjauksen matka on 10 m
- Voittajaluokan hyppy-noudon esine on laipallinen puuesine.

Erikoisvoittajaluokka (EVL)

Erikoisvoittajaluokka on tottelevaisuuskokeen ylin luokka. Luokan osasuoritukset ovat vaativia ja edellyttävät onnistuakseen paljon harjoitusta ja erinomaista yhteistyötä koiran ja ohjaajan välillä.

Uutena liikkeenä on mukana istuminen ryhmässä (aika 2 minuuttia), jolloin ohjaaja on näkösuojassa. Seuraamisliike on pitempi sekä nopeuden muutoksiltaan ja pysähdyksiltään vaativampi kuin edellisissä luokissa. Määrätulle paikalle lähettäminen tapahtuu siten, että koira pysäytetään käskystä kesken etenemisen ja osoitetaan sille uusi suunta kohti merkittyä ruutua. Erikoisvoittajaluokan osasuoritukseen kuuluu myös ohjattu nouto. Tässä koiran tulee käskystä pysähtyä kesken noudon ja valita ohjaajan käskyn mukaisesti yksi kolmesta puisesta noutoesineestä, jonka se hakee.

Muutos 1.4.2004 alkaen:

- Koska EVL:n metalliesineen painot tulevat muuttumaan (KV-säännöissä) ja ovat käytännössä useissa maissa jo nyt kevyemmät kuin mitä säännöt edellyttävät, siirryttänee Suomessakin kevyempiin metallisiin noutoesineisiin.

Tottelevaisuuskokeen erikoisvoittajaluokassa kolme kertaa ensimmäisellä palkinnolla palkittu koira (kaksi eri palkintotuomaria) saa Suomen tottelevaisuusvalion (FIN TVA) arvon, jos se on saanut tai saa vähintään 'hyvä' (sininen) palkinnon laatuarvostelussa näyttelyssä.

FIN TVA saa pohjoismaiden tottelevaisuusvalion (POHJ TVA) arvon saatuaan 1. palkinnon erikoisvoittajaluokassa kahdessa muussa pohjoismaassa. Erikoisvoittajaluokka voi olla anottu kansainväliseksi, jolloin kokeessa voidaan jakaa myös CACIOB (kansainvälisen tottelevaisuusvalion osa-arvo). Kansainvälisen tottelevaisuusvalion arvoon (KANS TVA) tulee koiran saada kolme CACIOBia kolmessa eri maassa sekä olla oman maansa tottelevaisuusvalio. CACIOB jaetaan kansainvälisen tottelevaisuuskokeen korkeimmassa luokassa parhaalle 1. palkinnon saaneelle koiralle.

Koulutustunnukset 1.4.2004 alkaen

Koira saa koulutustunnuksen saatuaan kolmannen kerran I -tuloksen ko. luokassa. Siten koira, joka on saavuttanut

- * 3 x ALO I tuloksen on oikeutettu koulutustunnuksen TK 1
- * 3 x AVO I tuloksen on oikeutettu koulutustunnuksen TK 2
- * 3 x VOI I tuloksen on oikeutettu koulutustunnuksen TK 3
- * 3 x EVL I tuloksen on oikeutettu koulutustunnuksen TK 4

TOKO kansainvälisesti

Kansainvälisesti tottelevaisuuskoe on Pohjoismaiden ulkopuolella melko nuori laji. Kansainväliseen kokeeseen (erikoisvoittajaluokka Suomessa) on laadittu yhtenevät säännöt FCI:n eli kansainvälisen kenneljärjestön toimesta. Keski-Euroopassa laji on laajenevassa määrin saavuttamassa kiinnostusta koiraharrastajien keskuudessa. Ensimmäiset tottelevaisuuskokeen maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin vuonna 1994 Sveitsissä. Lajin valtikka on toistaiseksi tiukasti Ruotsin ja Norjan hallussa. Näillä mailla on ollut upeasti toimivia kultaisianoutajia joukkueissaan.